

Magnus
MacFarlane-Barrow

NEOBYČAJNÝ PRÍBEH MARY'S MEALS

Malé skutky lásky, ktoré
nasýtli milión detí

Magnus MacFarlane-Barrow

NEOBYČAJNÝ PRÍBEH MARY'S MEALS

Malé skutky lásky, ktoré nasýtili milión detí

*Spolok svätého Vojtecha
Trnava 2020*

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

Copyright © 2015, Magnus MacFarlane-Barrow
Slovak edition © Spolok sv. Vojtecha
– Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2020

ISBN 978-80-8161-426-2

OBSAH

Úvod.....	7
1 Cvičné jazdy vo vojnovej zóne.....	14
2 Žena odetá slnkom.....	33
3 Malé skutky lásky.....	46
4 Trpte, detičky.....	63
5 Do Afriky.....	81
6 V krajine hladu.....	96
7 Jeden hrnček kaše.....	116
8 Hrboľatá cesta k mieru.....	134
9 V Hollywoode.....	151
10 V ústrety odvrhnutým.....	169
11 Priatelia na prestížnych miestach.....	185
12 Priatelia na perifériách.....	202
13 Generácia nádeje.....	222
Záver.....	237
PodĎakovanie.....	241

*Túto knihu venujem Julie,
bez ktorej by som nemal o čom písať.
Ďakujem, že ma miluješ.*

Úvod

Tento úvod píšem v kôlni môjho otca. Od vrchu Ben Lui fúka východný vietor a z okna nad mojím stolom vidím na jeho vrchole sneh. Vietor vonku zavýja a lomoží a akosi sa mu podarilo nájsť cestu do môjho prístrešku z vlnitého plechu. Na nohách cítim prievan. V diaľke počujem motorovú pílu, švagor asi píli drevo do krbu. Tu a tam sa po cestičke k poľu trmáca traktor.

Neviem úplne presne, kedy bola táto kôľňa postavená. Určite už stála dlho predtým, ako sme sem v roku 1977 prišli. Je veľmi jasne zaznačená do mapy z roku 1913, ktorá visí na hlavnej chodbe v Craig Lodge obloženej drevom (bola to moja obľúbená časť domu, keď sme tam ešte bývali), čo znamená, že tu musí stáť už viac než sto rokov. Preto jej ľahko odpustím, že sa dnes celkom zreteľne nakláňa na jednu stranu, a tiež je pochopiteľné, že počujem rinčať vietor v streche nado mnou.

Spočiatku, keď sme sem prišli, slúžila otcovi ako garáž a dielňa. Bola ideálne veľká na zaparkovanie starého Land Roveru, na ktorom som sa neskôr učil jazdiť. Po čase ju premenil na herňu, keď nás isté Vianoce prekvapil, otvoril jej dvere a za nimi sa nachádzal veľkolepý biliardový stôl. Spolu s bratmi sme strávili mnoho času užívaním si tohto daru, zatiaľ čo za kôľňou, priamo za mojím terajším oknom, sa nachádzalo naše futbalové ihrisko. Seumas, Fergus a ja sme sa tam každý deň dlho hrávali; strieľali sme do podomácky vyrobených drevených bránok a povrch sa naším dupaním premenil na zablatený kus zeme bez trávy. V zimných mesiacoch, keď sa nepríjemne skoro stmievalo, sme si niekedy pozapínali svetlá na kôlni a ostatných prilahlých prístreškoch v zúfalej snahe vytvoriť dostatok osvetlenia nato, aby sme sa mohli hrať ešte aspoň zopár minút. Neskôr počas našej pomerne divokej

puberty k nám chodievali naši kamaráti hrať biliard. Niekedy sa tam prepašovalo aj pivo. Raz, keď rodičia niekam išli, sa tu odohrala katastrofálna príhoda s experimentálnym ochutnávaním môjho domáceho cideru. Uvaril som ho potajomky, pričom som použil jablká z malého sadu povyše domu, kde dnes stojí môj vlastný dom. Odvtedy som už nikdy nedokázal vypíť cider.

Neskôr, keď sme odišli z domu a Craig Lodge sa premenil na katolícke duchovné centrum, táto kôlna slúžila ako malá „továreň na ružence“, kde členovia bývajúci v komunite mladých vyrábali ružence v rôznych štýloch a farbách. Potom v roku 1992 som poprosil otca, či by som si mohol požičať túto kôľnu, a tiež aj tú hneď vedľa, kde by som skladoval príspevky z menšej zbierky, ktorú sme organizovali pre utečencov v Bosne a Hercegovine. Samozrejme, že neváhal a súhlasil. Veď tak či tak on a mama robili najviac práce spjenej so zhromažďovaním a prípravou humanitárnej pomoci. A keby vtedy aj vedel, že svoje kôľne už nedostane späť, aj tak by s tým podľa mňa súhlasil, hlavne preto, že je to jeden z najštedrejších ľudí, akých som stretol, a tiež aj preto, že by to preňho bola výhovorka, aby mohol postaviť nové kôľne. Našťastie to otec robí veľmi rád. V skutočnosti by som ho opísal ako sériového staviteľa kôľní.

Nakoniec sa po niekoľkých rokoch z kôľne, ktorá dovtedy slúžila na skladovanie zásielok s oblečením, potravinami, toaletnými potrebami a zdravotníckym vybavením, stala moja kancelária. Najprv iba pre mňa ako jediného zamestnanca, potom sa ku mne pridala moja sestra Ruth a nakoniec ďalších päť ľudí. V tom štádiu sme tam boli natoľko natlačení, že niektorí pracovali bez stola s notebookom na kolenách. Preto vtedy otec spolu s Georgeom, naším veľmi zručným priateľom, zdemolovali prilahlý prístrešok a vlastnoručne postavili úžasnú účelovú kanceláriu z dreva. Vyzerá nádherne a tiež je veľmi praktická. Ale keď prišiel čas presťahovať sa do úplne novej kancelárie, rozhodol som sa zostať tu, v starej kôľni.

Bolo to dobré rozhodnutie. Niektorým sa to môže zdať čudné, priam až hlúpe, ponechať si centrálu globálnej organizácie v tejto nahnutej, opotrebovanej kôlni vo veľmi odľahlej časti Škótska. Lenže mne to pripomína, ako a prečo sme naše dieľo začali. Okrem toho poznám ľudí žijúcich v chudobe, ktorí by boli hlboko vďační za takýto veľký dom a za bezpečie, čo by ponúkala im a ich rodinám.

A veruže, v zbierke fotografií a papierikov nalepených na stene nad mojím stolom sa nachádza fotka rodiny, ktorá žila v podobne veľkom dome s oveľa chudobnejším zariadením. Stretnutie s ňou v roku 2002 počas strašného hladomoru v Malawi, desať rokov po tom, čo sme odviezli našu prvú zbierku pomoci do Bosny a Hercegoviny, navždy zmenilo život mne aj ďalším tisícom ľudí.

Na fotke sedí šesť detí vedľa svojej umierajúcej matky. Tá leží na slamenej podložke. Pamätám si, ako nepríjemne horúco bolo v ich hlinenom domčeku. Košelu som mal premočenú a síce som sa hrbil, no hlavu som si aj tak udieral o strop. Bolo mi trápne; cítil som sa v ich domčeku ako nejaký nadrozmerný votrelec počas tej najintímnejšej rodinnej chvíle. No oni ma srdečne privítali, a tak som si čupol vedľa nich a zhovárali sme sa. Moje oči si vďaka troche svetla, ktoré prenikalo dovnútra cez nezasklené okno, privykli na poriadne šero v tomto malom priestore a videl som Emmu zabalenú do sivej deky ako ustavične zalamuje rukami, zatiaľ čo sa s nami zhovárala.

„Už mi nič iné nezostáva, len sa modliť, aby sa niekto postaral o moje deti, keď sa pominiem,“ zašepkala a potichu mi začala rozprávať o dôvode svojho súženia.

Jej manžel zomrel minulý rok na aids, rovnakú chorobu, ktorá ju čochvíľa mala zobrať od jej vlastných detí. Všetci dospelí obyvatelia dediny, ktorých poznala, sa už starali o iné osirotené deti vrátane svojich vlastných. Povedala, že nevie, kto by bol ochotný sa postarať o jej deti. Jej fyzická bolesť bola tiež neznesiteľná. Ich suseda, ktorá sa o Emmu starala

a prekladala náš rozhovor, bola vyučená „domáca opatrovateľka“ a v snahe zľahčiť Emmino utrpenie podávala hrdinský výkon, ale nedokázala jej ponúknuť nijaký liek proti bolesti, nieto ešte nejaké liečivo na HIV/AIDS. Niežeby lieky nejakým spôsobom mohli pomôcť, pretože aby boli účinné, musí pacient byť zdravý, výživnú stravu. Emma a jej deti nemali dostatok jedla už veľmi dlho. Ich chata sa nachádzala pri vyprahnutých poliach, na ktorých im kukurica tento rok takmer vôbec nevyrástla. Bruško najmladšieho dieťaťa menom Chinsinsi, ktoré sedelo na podložke, bolo badateľne nafúknuté z podvýživy.

Začal som sa zhovárať s Edwardom, najstarším z detí. Sedel s vystretým chrbtom, akoby chcel vyzeráť vyšší, než v skutočnosti bol. Jeho čierne tričko bolo o niekoľko veľkostí väčšie, ale na rozdiel od špinavých handier, ktoré mali jeho súrodenci uviazané okolo pásu, vyzeralo čisto. Povedal mi, že má štrnásť rokov, a vysvetľoval, že väčšinu času pomáha svojej matke na ich poli alebo v dome. Asi som sa len zúfalo snažil nájsť nejakú štrbinku, cez ktorú by sa do nášho ponurého rozhovoru vnieslo niečo pozitívnejšie, keď som sa ho spýtal, aké sú jeho nádeje či ambície. Rozhodne som nehľadal odpoveď, ktorá mi zmení život a život stoviek tisícov ďalších ľudí.

„Chcel by som mať dostatok jedla a raz by som chcel mať možnosť ísť do školy,“ slávnostne odvetil po chvíľke premýšľania.

Keď sme ukončili rozhovor a deti nás odprevadili von do sparnej malawijskej horúčavy, tieto obyčajné slová jedného tínedžera, povedané akoby to bol akýsi trúfalý sen, sa mi hlbooko zapísali do srdca. Boli výkrikom, ba priam pobúrením i potvrdením nápadu, ktorý sa začal vo mne formovať. Boli volaním, ktoré nebolo možné ignorovať. Jeho slová mali pre mňa mnoho dôsledkov. Do tejto strašnej rodinnej tragédie odohrávajúcej sa v tmavej chatrči sa dokopy zlúčilo množstvo trápení a neprestajných problémov, ktoré som za posledných desať rokov veľmi dobre spoznal. A jeho slová potvrdili isté

vnuknutie, ktoré mi ktosi nedávno spomenul; boli iskrou, ktorá zapálila už tlejúcu predstavu, z ktorej vzniklo *Mary's Meals*.

Na stene za mnou je plagát, na ktorom je výraznými písmenami napísané vyhlásenie našej vízie:

Aby každé dieťa dostávalo aspoň jedno jedlo denne na mieste, kde sa vzdeláva, a aby sa všetci tí, ktorí majú viac než potrebujú, podelili s tými, ktorým chýbajú aj tie najzákladnejšie potreby.

Každým ďalším týždňom v nasledujúcich rokoch po stretnutí s Edwardom je táto vízia čoraz jasnejšia a stále sebedomejšie vyhlasujeme, že naša viera je uskutočniteľná. Opakovane pozorujeme, že poskytnutie dennej školskej stravy môže skutočne pretvoriť životy najchudobnejších detí tým, že sa naplní ich bezprostredná potreba najesť sa a pritom im to umožní ísť do školy a získať vzdelanie, ktoré im môže pomôcť utiecť z chudoby. A počet jedál, ktoré miestni dobrovoľníci denne podávajú najchudobnejším hladujúcim deťom v školách po celom svete, vzrástol mimoriadnym spôsobom. Dnes denne jedáva Máriine jedlá viac ako milión detí.

Svoju kôľnu mám veľmi rád. Poskytuje mi tichý priestor, po ktorom túžim, a k tomu je v nej aj dostatok miesta pre štyroch či piatich návštevníkov, aby si sadli k stolu, dali sme si čaj a porozprávali sa. A to, že som zatvorený v tejto kancelárii, dáva priestor aj mojim kolegom, aby nemuseli byť stále so mnou – nevyliciteľným neporiadnikom. Tiež je to vhodné miesto na napísanie tejto knižky. Obrázok Edwarda a jeho rodiny je len jednou z mnohých vecí prilepených na stene, ktoré zobrazujú medzníky na našej ceste. Je tam bosniasky muž, ktorý sa hrá so psom pred troskami svojho domu; smejúce sa deti na prašnom ihrisku v Afrike; slepý Libérijčan s vlastnoručne vyrobenou bielou paličkou a s prenádherným úsmevom na tvári; ďalšia skupina detí z Dalmally, medzi nimi aj moje vlastné deti, ktoré maľujú vonkajšie steny tejto kôľne; mladá Julie za volantom nášho kamióna hneď potom, čo som ju prvýkrát stretol; Julie a ja v stredných rokoch na stretnutí s pápežom Františkom; nedávno urobená fotka mňa a hollywoodskej

hviezdy Gerarda Butlera, ako so smiechom nesieme vedrá vody na hlave; drobná fotka Attilu, ktorý zomrel ako jedno z prvých detí našej misie v Rumunsku; pohľadnica s nápisom „Ďakujeme Vám“ z Texasu a mnohými milými ručne napísanými odkazmi od tunajších žiakov; pohľadnica z Medžugoria; prostý drevený kríž vyrobený v Libérii; a fotka otca Toma na Haiti ako predstiera, že niekoho udiera po tvári. Nad oknom, pod hrdzavejúcim krytom na osvetlenie, visí malý krucifix. Ostatné steny zdobí niekoľko veľkých máp: sveta, Indie, Malawi, newyorského metra a pár ďalších.

Okolo notebooku sa mi tu povalujú listy a poznámkové zošity. Medzi nimi aj zdvorilostná správa od prezidenta Malawi (kde momentálne podávame stravu 25 percentám detí na základných školách), ktorý sa mi poďakoval za naše nedávne stretnutie a našu prácu. Ďalší je od niekoho na Haiti s naliehavou žiadosťou o zavedenie Máriiných jedál na tamajších školách, kde ich zúfalo potrebujú. A je tu aj nejaký anonymný list, ktorý ma po prvom prečítaní rozplakal.

Milé *Mary's Meals*,

k listu vám prikladám šek s 55 dolármi na stravu pre ďalšie dieťa. Pochádza od muža v domove dôchodcov, ktorý je na vozíčku. Pravú stranu má paralyzovanú a nemôže rozprávať. Finančne ho podporujú spoločnosti Medicare a Medicaid. Týchto 55 dolárov predstavuje všetky jeho úspory. Vytiahol ich z dvoch skrýš, keď sa dopočul o *Mary's Meals*. Isto budú využité na dobrý účel.

Boh Vám žehnaj.

Nikdy som neplánoval zapojiť sa do podobnej činnosti a rozhodne som nezamýšľal založiť nejakú organizáciu. Na realizáciu takehoto poslania som dosť nepravdepodobný a nekvalifikovaný adept. No napriek tomu sa to všetko vyvíja predovšetkým vďaka celému radu nečakaných udalostí a spoločných stretnutí i vďaka rôznym ľuďom, ktorí odpovedali na

nepatrnú výzvu s neobyčajnou láskou a oddanosťou. Stretnutie s Edwardom, čo ako zásadné pri zameraní sa na našu súčasnú činnosť, bolo len jedným ďalším stretnutím v reťazi udalostí, ktoré sa v tom čase, keď mi Edward odpovedal, odohrávali už dvadsať rokov. A táto reťaz sa začala utvárať, keď som mal pätnásť rokov, v jednej zapadnutej horskej dedinke v Juho-slávii, kde som sa stretol s milujúcou matkou, ktorá si robila starosti o svoje deti.

1

Cvičné jazdy vo vojnovej zóne

Buď pokorný, pretože si stvorený z hlíny.
Buď ušľachtilý, pretože si stvorený z hviezd.

SRBSKÉ PRÍSLOVIE

Vedeli sme, že muži, ktorí útočili strelbou z vrcholu okolitých hôr, ráno zvyčajne dospávali opicu. Vyrazili sme preto skoro a boli sme si istí, že sa dokážeme do Mostaru a z Mostaru dostať skôr, ako ťažké zbrane budú aj dnes pokračovať vo svojej neúprosnej úlohe ničiť v tomto meste domy, kostoly, mešity, vozidlá a ľudí. Na poslednom úseku našej štvordennej jazdy zo Škótska vedľa mňa sedel otec Eddie, nízky, plnoštíhly kňaz v strednom veku, a Julie, vysoká, nádherná, mladá zdravotná sestra. Počas predchádzajúcich dní sme sa my traja spriatelili. Predminulú noc, keď sme parkovali vedľa čerpaciej stanice v Slovinsku, rozprávali sme sa dlho do noci. Otec Eddie nás trochu prekvapil a znepokojil, keď nám predostrel, že skôr ako odišiel zo Škótska, mal pocit, že sa už nikdy nevráti domov, a tak porozdával väčšinu svojho majetku farníkom. Potom nám Julie vyrozprávala, ako sa pred niekoľkými mesiacmi zobudila uprostred noci so silným pocitom, že Boh ju žiada vzdať sa svojej práce a pomôcť ľuďom v Bosne a Hercegovine. Zapôsobilo na mňa, ako bolo z jej rozprávania cítiť hlbokú vieru a tiež podobnosť s mojím príbehom. Trochu som sa hanbil, lebo keď mi prvýkrát zavolala, aby ma požiadala o odvoz do Bosny a Hercegoviny, nebol som ani trochu nadšený jej nápadom. Teraz som však bol veľmi rád, že sa jej podarilo presvedčiť ma.

Keď sme prechádzali drsnou bosnianskou krajinou s hrboľatými skalami a trnám, modlili sme sa ruženec a trochu sme nervózne debatovali, zatiaľ čo ja som sa sústredil na kľukatú cestičku. Čoskoro sme začali míňať zvyšky domov miestnych ľudí. Z niektorých už zostala len hromada sutiny a z tých, ktoré ešte stáli, zostali len vypálené a dostrieľané trosky. V aute sme boli ticho. Cesta sa začala dole kopcom opäť kľukatiť a pod nami sa objavil Mostar rozprestierajúci sa okolo Neretvy, známej rieky, ktorá je často považovaná za deliacu čiaru medzi kultúrami východu a západu a ktorá bola teraz frontovou líniou medzi srbskými silami a chorvátskym a moslimským územím, cez ktoré sme práve prechádzali. Dolu v starej tureckej štvrti bolo vidieť minarety mešít. Na okamih som si spomenul, ako som tu bol prvýkrát a ako sme skúmali malé pouličné stánky pri rieke a pozorovali mladých mužov, ktorí dokazovali svoju odvahu skákaním zo slávneho Starého mosta do valiaceho sa zeleného prúdu vody. Pri zostupe do mesta nás na kontrolnej stanici zastavili bosniansko-chorvátske jednotky tzv. Chorvátskej rady obrany (HVO). K môjmu otvorenému oknu prišiel chudý muž s guľometom na pleci a cigaretou v ústach a mrzuto na nás zazeral, zatiaľ čo do kabíny z neho zavanula pálenka. Bez úsmevu vystrel ruku a my sme mu dali naše pasy i colné dokumenty na zdravotnícke prístroje, ktoré boli naložené vďaka. Ich doručenie bolo dôvodom našej cesty a teraz sme na úbočí mesta pod nami mohli asi tak kilometer od nás vidieť Mostarskú všeobecnú nemocnicu – náš konečný cieľ. Bolo ju ľahké rozoznať a tak sme sa uprene pozerali na modernú, lesknúcu sa výškovú budovu, ktorá prevyšovala okolité domy. Aj z takej diaľky sme videli, že na jej boku bola obrovská diera spôsobená delostreleckým granátom. Vojak nám dal znamenie, aby sme pokračovali, a my sme opatrne prechádzali ulicami, ktoré boli plné skrútených kovov, úlomkov skla, zničeného asfaltu a nenávisťných grafitov. Vošli sme do areálu nemocnice. Vonku parkovalo niekoľko chladiarenských

nákladiakov so zapnutými motormi, ktoré slúžili ako provizórne márnice pre mesto, ktorému už dávno došli priestory na mŕtvych. Pod strieškou pri vchodových dverách stáli traja zamestnanci nemocnice, ktorí spozorovali náš príchod a zamávali na nás. Moja úzkosť opadla a zmocnil sa ma pocit eufórie. Pomaly som si už začal potichu gratulovať, že sme to zvládli, a rozmýšľal som, či to zapôsobilo na Julie, keď som si trochu neskoro uvedomil, že namiesto mávania mi ukazujú, aby som ihneď zastavil, a ich výraz tváre sa zmenil. Srdce mi poriadne búšilo, keď som skočil na brzdu a začul som praskanie nad mojou hlavou. Uvítací výbor pred nami sa išiel popukať od smiechu a vtedy som si uvedomil, čo sa stalo. Ich nemocnica dostala ďalší úder. Tentoraz sa o to postaral malý, ošúchaný nákladiak zo Škótska, ktorého amatérsky vodič neodhadol výšku striešky nad vchodom a namiesto parkovania vedľa nej ju stiahol so sebou. Najväčšiu a najtrvalejšiu škodu utrpelo moje ego.

Rýchlo sme vyložili zariadenie a v chvate sme vypili šálku kávy s dvoma mladými lekármi. Navrhli nám, aby sme odišli z mesta skôr, než začne bombardovanie, a išli za nimi na bezpečnejšie miesto, kde sa porozprávame. Keď sme už boli blízko Medžugoria, kde sme mali prespať, zastavili sme pri ceste vedľa hotela, ktorý bol zasiahnutý a zničený granátom.

Pri káve nám lekári vysvetlili, že pre rozsiahle škody po deostreleckých útokoch nemocnica vykonáva svoju činnosť len na prízemí. Jej priestory už boli veľmi preplnené a chýbali im základné zdravotnícke potreby. Obzvlášť ich potešili vonkajšie fixátory, ktoré sme doniesli, keďže liečili mnoho pacientov s dolámanými končatinami, a naliehali na nás, aby sme im priniesli ešte viac zásob. Vysvetlili sme im, že Julie so mnou cestovala preto, lebo je zdravotná sestra, je ochotná zanechať svoju prácu v Škótsku a pracovať tam ako dobrovoľníčka. Povedali, že sestier majú dostatok, ale nemajú dost zdravotníckych potrieb. Navrhli nám, či by sa Julie nemohla ku mne pridať pri zbieraní nadbytočných zdravotníckych

potrieb v Škótsku. Uvedomili si totiž, že ja nie som veľmi dobrý v šoférovaní kamióna, vonkoncom nič neviem o zdravotníckych potrebách, a preto by sa musel niekto ku mne pridať, aby som im mohol pomáhať aj naďalej. Prekvapilo ma, ako veľmi ma potešila predstava, že Julie by so mnou pracovala, no len som zamumlal niečo, že môžeme o tom porozmýšľať. Aj Julie povedala niečo podobné, a tak som sa rozhodol nerobiť si veľké nádeje. Od lekárskeho zúčastnenia sa rozhovor nevyhnutne zvrhol k vojnovému stavu. Lekári nám opisovali, ako *četníci* v horách už necielili len na nemocnicu, ale aj na sanitky. Niektoré boli zničené počas prevozu pacientov do nemocnice. Lekári medzitým vymenili tureckú kávu za slivovicu a začali rozprávať, čo si myslia o tejto vojne a čo cítia. Boli plní nenávisťou voči svojim nepriateľom *četníkom* a rozhovor nabral znepokojivý spád. Títo dvaja lekári, ktorí sa s nami hodiny rozprávali o tom, čo všetko potrebujú na vyliečenie ťažko zranených, začali vykresľovať, aké hrozné veci by spravili *četníkom*, keby sa im dostali do rúk. So zoznamom naliehavých potrieb pre nemocnicu pevne v rukách sme sa rozlúčili a sľúbili sme, že sa čo najskôr vrátíme ešte s väčšími zásobami.

Toto bola moja piata cesta do Bosny a Hercegoviny v krátkom čase a na všetkých ma sprevádzal iný člen rodiny alebo priateľ. Každá jedna bola zložitým procesom učenia pre dvadsaťpäťročného chovateľa rýb, ktorý nikdy netúžil po kariére vodiča kamióna na veľké vzdialenosti. Objavil som svet diaľkových kamionistov so svojou vlastnou kultúrou, ktorý som niekedy nechápal a nie vždy som tam bol vítaný. Samotný jazyk bol problém. Musel som sa naučiť nové technické pojmy, ako napríklad „tachograf“ (zariadenie, ktoré zaznamenáva rýchlosť a vodičov čas za volantom) alebo tzv. „spedition“ (pracovník, ktorý zariaďuje potrebné colné dokumenty pri prekračovaní hraníc). A toto všetko sme si sťažili aj neznalosťou iných jazykov a našim škótskym prízvuikom. Na jednu z mojich prvých ciest so mnou išiel Robert

Cassidy, dobrý priateľ z Glasgowa, a jeho prízvuk bol oveľa silnejší než môj, keďže pochádzam z Argyllu. Šoférovali sme sedemapoltonový kamión plný podarovaných škótskych zemiakov do Záhrebu. Bolo to uprostred naozaj chladnej zimy. Spávali sme vzadu v kamióne medzi zemiakmi, až sme sa jedno ráno zobudili blízko rakúsko-slovinských hraníc a zistili sme, že pitná voda, ktorú sme mali vo fľaškách, zamrzla, zatiaľ čo tabuľa na čerpacej stanici ukazovala šesť stupňov pod nulou. Zakrátko sme sa na našej ceste naučili nový pojem „plomba“. Je to malá olovená pečať, ktorú colníci pripevnia dozadu na kamión, keď vchádzate do ich krajiny, aby ste pri odchode z nej mohli dokázať, že ste prechádzali cez ich územie bez toho, žeby ste otvorili náves a vyložili tovar. No my sme vtedy nevedeli, čo toto slovo znamená, a colný inšpektor na nás len podráždene vyštekol jednoslovnú otázku cez okienko. „Plomba?“ Chcel vedieť, či je náš kamión zapečatený. Keď našou jedinou odpoveďou na jeho opakovanú otázku bol len prázdny pohľad, Robert odpovedal, tak ako bol zvyknutý: „Né plomby, len grule. Vela grulov.“ Tentoraz bol na rade colník, aby predviedol svoj zmätený pohľad. Vonkoncom netušil, v akom jazyku má odpovedať.

V tom čase boli niektoré mosty na hlavnej jadranskej trase, ktorú sme používali na prechod do vnútrozemskej Bosny a Hercegoviny, zostrelené granátmi. Ak sme chceli ísť týmto smerom, museli sme ísť trajektom na Pag, dlhý ostrov paralelný s pobrežím, prejsť ho po celej dĺžke a potom opäť ísť trajektom na pevninu ďalej na juh. Pri jednej príležitosti sme sa s Kenom, mojím švagrom a spolujazdcom na tejto ceste, ocitli v zástupe stoviek kamiónov čakajúcich na malý núdzový trajekt a stáli sme na ceste, ktorá rozhodne nebola uspošobená pre veľké vozidlá. Práve vtedy začala zúriť neskutočná búrka. Trajekty prestali premávať a tak ako ostatní vodiči, aj my sme boli zrazu uväznení v našej kabíne, zatiaľ čo mrazivý vietor narážal do kamióna zas a znovu tak prudko, až sme si mysleli, že nás odfúkne. Na tejto úzkej ceste nebolo možné

s kamiónom sa otočiť, a preto nám neostávalo nič iné, ako prečkať búrku. V kabíne sme mali na jedenie len veľkú škatuľu Twixiek, ktoré sme si starostlivo šetrili, aby nám vydržali nasledujúcich štyridsaťosem hodín. Aby sme vypočuli volanie prírody, niekoľkokrát sme zápasili s dverami a vyliezli sme von, kde sme sa kĺzali na zamrznutom prúde moču ostatných kamionistov, ktorý tiekol z vrcholu kopca dole do prístavnej hrádze. V duchu som si pomyslel, že v budúcnosti by sme mali mať zásobu výživnejšej núdzovej potravy alebo keď už nič, tak aspoň rôzne druhy čokoládových tyčíniek.

Tiež som sa v týchto začiatkoch naučil, že dary, ktoré sme mali vzadu v kamióne, neboli vždy to najdôležitejšie, čo sme so sebou niesli. Spolu s otcom sme raz priniesli darovaný materiál malému zariadeniu pre deti so špeciálnymi potrebami blízko Zadaru. Práve vtedy srbské jednotky útočili na túto časť chorvátskeho pobrežia, a ako sme prišli k malej ošumelej budove, v diaľke bolo počuť burácanie granátov. Vnútri sme našli deti v postieľkach oblečené v roztrhaných pyžamách a zopár vystrašených zamestnancov, ktorí sa o ne starali. Boli rozrušení nielen z toho, že už nemajú ani len tie základné potreby pre deti, ale tiež si uvedomovali, že boje sa približujú a teraz by už bolo nemožné hneď a zaraz utiecť spolu s deťmi. Keď sme z nášho kamióna vyložili debny so zásobami, radosť zamestnancov vyprchala v momente, keď nejaký granát vybuchol blízko dediny. A potom ďalší. Náhlili nás, aby sme čo najskôr všetko vyložili a vyrazili späť na sever. Hneď ako som im podal poslednú debnu z privesu, rozlúčil som sa, skočil do kabíny a rozbehol motor, aby sme mohli ísť. Ubehlo niekoľko sekúnd a začal som sa hnevať na otca, že ešte nevyliezol ku mne do kabíny. Keď som sa pozrel do spätného zrkadla, zbadal som, ako objíma najviac rozrušenú sestričku, utešuje ju a sľubuje jej, že sa bude za nich modliť. Až potom ku mne nastúpil a vyštartovali sme. O tridsať rokov som si spomenul na túto udalosť, keď som po prvýkrát počul pápeža Františka použiť slovo „hriech efektívnosti“. Pápež pripomínal nám